

Elżbieta Osewska

"Oblicza dziciństwa", red. Dorota Kornas-Biela, Lublin 2001 : [recenzja]

Studia nad Rodziną 9/1 (16), 182-184

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nej winy kobiety, wyłącznej winy mężczyzny oraz winy obydwójga partnerów. Dalej przypomina się jak rozumiano cudzołóstwo w Starym i Nowym Testamencie, a także w jaki sposób egzekwowano kary za te przewinienia. Omówione zostały też prostytutka, homoseksualizm i zoofilia.

Ostatni rozdział książki podejmuje biblijną tematykę związaną z poczęciem, ciążą, pozycją społeczną brzemienną kobietą, poronieniem, porodem, położeniem oraz niemowlęctwem. Opisano tu warunki porodu, zwracając uwagę na rolę położnych, bóle porodowe, pozycje porodowe, narodziny bliźniaków oraz porody nieprawidłowe.

Przedstawiona w książce problematyka wykazuje, że ludzka seksualność była przedmiotem żywego zainteresowania oraz uważnych obserwacji w czasach biblijnych. Pismo święte opisuje nie tylko biologiczną stronę współżycia seksualnego, lecz przede wszystkim ukazuje interpretację teologiczną aktu seksualnego człowieka, który jest ściśle powiązany z jego płodnością. W nauczaniu biblijnym mężczyzna i kobieta podejmujący kontakt seksualny nastawieni są na zrodzenie nowego człowieka, przy czym decydującą rolę w powstawaniu nowego życia przypisywano stwórczej mocy Boga.

Książka godna jest polecenia studentom nauk o rodzinie, ludziom pracującym z młodzieżą, zajmującym się problematyką rodzinną i seksuologiczną oraz tym wszystkim, którzy chcą pogłębić swą wiedzę o osobie ludzkiej i jej płciowości.

ks. Andrzej Jacek Najda

Oblicza dzieciństwa, red. Dorota Kornas-Bielą, TN KUL, Lublin 2001, 590s.

Dzieciństwo bardzo długo było traktowane jako okres przejściowy w życiu człowieka. Dopiero XX wiek nadał mu odpowiednią rangę i wskazał znaczenie dzieciństwa zarówno dla samego dziecka, jak i dla rodziców. Pedagodzy, psychologowie, katechetycy, nauczyciele i wychowawcy uświadomili sobie, wartość pierwszych lata życia człowieka. Uznali również złożoność procesu wychowania dziecka w tym wieku i jego podstawowe dziedziny: wychowanie fizyczne, intelektualne, emocjonalne, estetyczne, społeczne, moralne i religijne. Celem tego procesu jest wszechstronny rozwój osobowości dziecka, która rozwija się niepodzielnie w sferze intelektualnej, emocjonalnej, wolitywnej, wyraża się w dziecięcej aktywności ruchowej, społecznej, poznawczej, wrażliwości estetycznej, twórczości artystycznej i życiu duchowym. W świetle tych założeń najważniejszym zadaniem pracy wychowawczo-dydaktycznej z małym dzieckiem staje się zapewnienie mu korzystnych warunków i wspieranie wszechstronnego rozwoju. Każdy dobry wychowawca, chcąc rozumieć i prawidłowo oddziaływać na małe dziecko, musi znać i uwzględnić jego możliwości roz-

wojowe, zarówno fizyczne, psychiczne, jak i religijne. Takie wymogi odnoszą się także do osób organizujących wychowanie przedszkolne, nauczanie, katechezę, a przede wszystkim do rodziców i opiekunów.

Dlatego wszystkie osoby włączone w proces rozwoju, opieki i wychowania dziecka winny z dużym zainteresowaniem przeczytać publikację: „Oblicza dzieciństwa” przygotowaną pod redakcją dr Doroty Kornas-Bieli. Książka stanowi całościowe kompendium na temat dzieciństwa, zawiera bowiem ujęcie teologiczne, biblijne, antropologiczne, historyczno-kulturowe, odwołuje się również do prezentacji z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii, medycyny. Jednocześnie publikacja podejmuje istotne problemy i szuka ich rozwiązań, np. wskazuje na trudności rozwojowe dziecka niepełnosprawnego, zagrożenie dzieciństwa patologią rodziny, osamotnieniem, śmiercią. Autorzy z dużym znanstwem i sumiennością przedstawiają wszystkie aspekty dzieciństwa. Szkoda jedynie, iż nie wszystkie opracowania, zostały opatrzone bibliografią, co umożliwiłoby czytelnikowi dalsze poszukiwania.

W części pierwszej recenzowanej publikacji znajdują się bogate opracowania teologiczne i filozoficzne przygotowane przez wielu specjalistów. O. prof. M. Krąpiec i mgr K. Wojcieszek przypominają antropologiczne fundamenty okresu dzieciństwa i wprowadzają w tematykę całego dzieła. Teksty o. prof. A. Nowaka i ks. prof. K. Goździa prezentują dzieciństwo w świetle Pisma świętego, natomiast ks. dr J. Dzierżanowski odwołuje się do dokumentów Kościoła i podaje podstawowe wyznaczniki działań podejmowanych na rzecz obrony życia.

Następne artykuły prof. M. Surdackiego, prof. W. Korzeniowskiej, prof. M. Styk, prof. T. Kukulowicz i mgr B. Kołodziej przedstawiają dzieciństwo w perspektywie historyczno-kulturowej. Szczególnie interesujące wydają się próby ukazania dzieciństwa we wspomnieniach dorosłych oraz prezentacja dzieciństwa przebiegającego w niezwykle trudnych warunkach, np. w rodzinach chłopskich i ziemiańskich, na zesłaniu, po odrzuceniu przez rodziców.

Część trzecia zawiera ujęcie pedagogiczne, starające się odpowiedzieć na pytanie: „Kim jest dziecko i w jaki sposób je wychowywać?”. Publikacje ks. prof. J. Wilka, ks. prof. M. Nowaka, prof. M. Braun-Gałkowskiej, dr D. Kornas-Bieli, dr. S. Michałowskiego, dr. A. Murzyna z ogromną mocą przypominają, że dziecko niezależnie od wieku (również w okresie prenatalnym) jest osobą i jako osoba ma prawo do wszechstronnego, personalnego wychowania. Następne artykuły są prezentacją istotnych zagadnień dotyczących rozwoju dziecka. Prof. A. Brzezińska, dr B. Lachowska, mgr K. Appelt i mgr M. Brzezińska szkicują rodzinne uwarunkowania dzieciństwa oraz jego postrzeganie z perspektywy człowieka dorosłego.

W kolejnym rozdziale, w świat narodzin dziecka w domu wprowadza prof. W. Fijałkowski. Natomiast dr B. Dymara określa istotę, cechy i oblicza dziecięcości w tekstach pisanych przez dzieci i dla dzieci. Dodatkowo prezentuje zmagania z czasem w literaturze i edukacji dziecka. Dr U. Morszczyńska na podstawie prowadzonych badań ukazuje dziecięcę rozumienie dobroci. Dr M. Rudzińska-Chazan,

prof. K. Krakowiak, mgr E. Domagała-Zyśk, mgr B. Sidor, dr E. Januszewska, przedstawiają problemy trudnego dzieciństwa, związane z przedwczesnymi narodzinami, niepełnosprawnością lub zahamowaniem rozwoju dziecka.

Dzieło kończą opracowania na temat zagrożonego dzieciństwa. O. dr F. Buczyński na podstawie rozmów prowadzonych z dziećmi przebywającymi w szpitalach, potwierdza tezę, iż dziecko pragnie wiedzieć, czym jest śmierć i co będzie się działo po zakończeniu życia, dlatego najbliżsi winni postarać się, aby mogło przeżyć ten etap z godnością. Dr Z. Dołęga, prof. S. Steuden i mgr B. Zdunek prezentują badania nad zagadnieniem osamotnienia dzieci i młodzieży, uwarunkowanego zarówno czynnikami psychofizycznymi, jak i postawami rodziców. Natomiast prof. K. Marzec-Holka i dr M. John-Borys ukazują dzieciństwo zagrożone patologią rodziny. Aktualność problemu sieroctwa społecznego przypomina mgr A. Wilkołek, zaś dr A. Ładzyński opisuje szanse i trudności dziecka i rodziców w sytuacji adopcji.

W recenzowanym kompendium brakuje jednak artykułów podejmujących zagadnienie rozwoju i wychowania religijnego dziecka, a przecież wychowanie ogólne i procesy humanizacji człowieka są ściśle zespolone z wychowaniem religijnym. W publikacji wyraźnie dominuje ujęcie psychologiczno-pedagogiczne, co być może było zamierzeniem redaktorki.

Recenzowana praca zbiorowa ma określone zalety i wady. Do pierwszych należy bardzo różnicowane ujęcie podjętego zagadnienia, co umożliwia czytelnikowi wszechstronne poznanie dzieciństwa, w zresztą zostało dobrze oddane w tytule: „Oblicza dzieciństwa”. Cechą ujemną są nieuniknione powtórzenia, przypomnienia i niejednorodność stylu przekazu. Czytelnik przechodzi od stylu ściśle naukowego, aż po wskazania pedagogiczne. Jednak ostatecznie zaprezentowana różnorodność opracowań pomaga czytelnikowi odnaleźć odpowiedzi na bardzo odmienne pytania, łączyć zaprezentowane zagadnienia i pogłębiać swoje poszukiwania. Dlatego „Oblicza dzieciństwa” – książka przygotowana pod redakcją dr D. Kornas-Bieli może dotrzeć zarówno do czytelnika o zainteresowaniach ściśle naukowych, jak i do praktyków: psychologów, terapeutów, wychowawców, nauczycieli, opiekunów i rodziców.

Elżbieta Osewska

Plodność i planowanie rodziny, red. Zbigniew Szymański, PAM, Szczecin 2004, 295s.

W Wydawnictwie Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, w 2004 roku, ukazało się kompendium przeznaczone dla pracowników służby zdrowia oraz pracowników poradnictwa rodzinnego pt. „Plodność i planowanie rodziny”. Jest to